Број 61. У Новом Саду у среду 14. марта 1901 Година XXXVI.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију. Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, оа целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Са 1. априлом 1901. ступа „Застава“ у другу овогодишњу четврт а излазиће као и до сада 6 пута недељно, а то је сваки дан осим понедељника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке. На сваки начин, имаћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овог листа, могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају, да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ народне бројеве од петка. Ти бројеви се удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје 4 круне годишње а на три месеца 1 круна.

Иначе је цена „Застави“: 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године, а 2 круне и 40 потура на један месец.

Најлакше се преплаћује поштанском упутницом.

По решењу управе лист се никоме не сме давати на вересију.

У Новом Саду, 13. марта 1901.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Шта да радимо, да се сазове сабор?

У „Пештанском Лоју“ има брзојавни извештај из Темишвара. Са поуздане стране тврди се, да сад већ није више могуће сазвати наш народно-црквени сабор. Неда закон. Јер по закону требао је тај сабор саборисати између Ускрса и Духова, а сад је већ доцне, да се то изведе.

Дакле да се влада не би огрешила о закон, који одређује рок између Ускрса и Духова, не може бити сабора. А зашто је тај законити рок пропуштен? Управо није још пропуштен, јер ако се сабор сазове у току две недеље, моћи ће се отворити пре Духова.

Али је наведено излагање јако занимљиво... Јер по томе, доста је да влада учини само једну незаконитост, а после оне друге мора учинити, ако хоће да је — законита.

По томе се може са свим лепо оправдати, ако сабора не буде још две године. Јер кад саборско устројство наређује, да се наш сабор састаје редовно сваке треће године, онда излази овај рачун: Последње заседање редовног сабора било је 1897... Према томе је требало бити редовног сабора после три године, а то је 1900. год. Но тада га није било. И сад треба да прође „по закону“, опет три године од дана кад је „требало бити сабора“, па да се сабор састане.

О ванредном заседању сабора „по закону“ и опет не може да буде речи. И од куд. Ванредна заседања сабора бивају, кад редовни сабори не могу да посвршавају све послове. А овде видимо, да ни редовни сабори нису још протекли... Ето, то је „логика“, којом се служе, кад је реч о нашим саборима.

И док нема сабора видимо, да наше највише автономне власти под председништвом патријарха Георгија чине сва могућа „безакоња“ и неправилности. Влада опет на своју руку уништује и уређује како јој је воља. Саборски одбор и патријарх нису хтели сабора, да могу радити што хоће, а влади је то добро дошло, да и она ради шта хоће.

Свестан део народа нашег устајао је против обојега. Он је тражио сабора, да сам исправи незаконитости и да доведе у ред автономне ствари. Да је хтео, да му се влада у то меша, он не би тражио сабора. А наш народ га је тражио.

То су чиниле општине, то су чинили саборски посланици. Не пита се: је ли при том било мањих ил већих несугласица, јер су те на крају отклоњене и може се рећи да се народ наш у огромној већини увек заузимао за своје право и сабор.

У новије доба питала је једна доста меродавна особа једног нашег посланика: „Ко тражи сабора? Патријарх и саборски одбор не траже га искрено, то ви најбоље знате, а народ, општине његове и представништва његова — ћуте“.

Оваки појмови су са свим погрешни. Да патријарх и саборски одбор не траже искрено сабора, то знају и мала деца. Но где пише да они морају „искрено“ тражити сабора? Они траже сабора, што им то закон прописује, а закон морамо вршити док постоји, па било нам право или не. Иначе тражи сабора — закон, а то је чини нам се доста.

Јако је жалосно, што су морале општине и друга наша автономна заступства још нарочито да моле оно, што нам закон ујамчава. Моли се милост, али не право.

И један наш лист, што излази у Кикинди, тражи, да се општине и опет покрену и моле сабора. Може бити, да ће доћи време кад ће наше општине и остала автономна заступства морати и опет да дигну глас у ствари сазива сабора. То време наступило би по Ускрсу; наступило би онда, кад би постало сигурно, да више никако неће моћи бити сабора између Ускрса и Духова...

Али држимо, да онда о молби не може да буде више речи. То би морао бити корак даље. То би морали бити одлучни протести, што нам се гази закон и не узимају се у рачун права наша

И онда би требало дабогме повући и иначе из тога конзеквенције.

Но ми још држимо, да нас наш иначе поуздан извештач није обманuо. А његов извештај гласи: да ће ускоро решити влада питање: ко да буде кр. комесар на идућем сабору? И да ће се сабор крајем априла или у првим данима маја сигурно састати... Не буде ли то, онда ће наш народ и опет морати да проговори, а то држимо одлучније но икад до сад.

Народна жалост.

Брђани (гор. карловачка епархија.) И ми се ево одазвасмо нашој дужности. коју осјећамо према великом и славном дру Светозару Милетићу. На глас изненадне смрти др. Светозара Милетића потресени, ожалошћени на састанцима договарасмо се, да и ми учинимо последњу пошту великом Србину др. Светозару Милетићу.

На 4. фебруара ради конституисања, сабрана скупштина, на предлог новог председника Јове Миладиновића, закључено је, да се на 40 мученика (9. марта) шестонедељни парастос одржи, на којем сви скупштинари и одборници треба да присуствују, и припреме према нашим скромним околностима учине.

Закључак је данас изведен према очекивању. Пре служења пређеосвећене литургије, неколико скупштинара столић за

ПОДЛИСТАК.

ДВА ЗНАМЕНИТА ЧОВЕКА.

Ги-де-Мопасан.

II.

Из Поаси оду новинар и Патисо пешке у Медан.

Пут је водио по обали Сене, из које је вирило овде-онде по неко миловидно острво. Затим је пут водио горе на брег, а уз прекрасно сеоце Вил, а после се опет спуштао доле, а најзад водио право к месту, где је живео автор »Рухон Макаров«-а. На лево беше старинска, али дивна црква с два звоника. И кад учинише још неколико корачаји, сретоше једног сељака, који им показа двор романо-писца.

Пре но што ће ући унутра, они га посматрали споља. Беше то огромна нова зграда на четири кута, врло висока, рекли би, као баснословна гора, пред којом се на подножју јој белио са свим мали дворац. Тај дворац је подигао још пређашњи власник добра. Она друга зграда је подигнута по жељи и заповести Золиној.

И они зазвонише. Велики пас страшно заурлика у одговор на то, а у Патисоа ниче жеља да стругне натраг. Али слуга дође и умири »Бертрана«, затим отвори вратнице, и примивши од новинара карту, однесе је своме господару.

— Да ли ће нас примити? — шану Патисо. — Страшно ме љути, што дођох, а никад се и не видех с њиме

Новинар се насмеши.

— Не бојте се. Знаћу ја већ да израдим, да нас зацело прими.

У тај мах дође слуга и замоли их, да пођу за њим.

И они уђоше у нову зграду, а Патисо се необично задува, пењући се по степеницама старинског облика, које су водиле на други спрат. За то време усиљавао се, да претстави себи човека, чије је славно име рашчуло се и по најзабитнијим крајевима овога света, којег једни лично мрзе други завидљиво презиру, трећи оправдано или притворно негодују, а велика већина читаоца поштује и обожава. И он једва чекао, да види брадатог великана, страшнога изгледа, с громким, и у исто време милозвучним гласом.

Врата се отворише. Сувише висока и сувише велика соба беше осветљена у свим својим крајевима кроз велике прозоре, који гледаху у пољану. Старински ћилимови разастрти по зидовима. На лево, диже се као какав споменик, са две фигуре од гипса, камин у којем би се могло за један дан положити до стотину цепаница. А на сред собе стоји тако огромни сто, а на њему силне књиге, новине и артије, да у први мах сам он привуче на се сву пажњу. И тек после тога би пао поглед на човека, који је упола лежао, кад су они ушли, а на дивану, где би могли да спавају њих двадесеторица. Он им приступи, поклони се и, показавши руком на две столице, врати се на свој диван, те скрсти под собом ноге.

И док је новинар говорио Золи зашто је дошао, а овај га ћутећки слушао. Патисо је бивао све узбуђенији посматрајући знаменитог човека. Беше му око четрдесет година. Био је средњег стаса, доста пун у лицу, из ког је вирило извесно добродушје. Глава му (врло слична једној од оних на талијанским сликама из XVI. века), не беше лепа у пластичком смислу речи, али беше израз великога ума и унутрашње силе. Кратка коса му стојала усправљено над врло великим челом. Нос прав и шиљаст, а испод њега доста густи брци. Тавни и проницави поглед продирао је скроз. Видело се, да се тамо у дубини душе његове, неуморно ради. Велика, каратеристична глава тога човека, одговарала је његову имену, које се изговара тако на кратко и брзо.

Кад је новинар свршио, писац му одговори, да за сад не може обећати ништа, а у будуће

задушно кољиво у црно обукоше, свеће црнином завише, а кољиво пољетним пољским цвећом искићени вијенац, који нам госпође Сока Пајић и Евица Дерета сплетоше украсисмо. После св. литургије на парастосу шест скупштинара дуплире око кољива држећи и наш стари свештеник Павле Пајић и син Родољуб Пајић, задушне молитве и пјесме парастос отслужише, а млади свештеник Родољуб Пајић у свом говору казао нам је, од дјетинства па до гроба, цео живот и рад за срећу и напредак народа српског. Милетића више нема српски народ. Орао је летео — и у гроб спустио.

Нека је вјечан спомен великом Србину Светозару Милетићу. Слава му!

*

Деска, 12. марта 1901. Јуче у недељу одржала је овдашња српска општина парастос неумрломе великану Милетићу. Црква је била дупком пуна народа, којем је парох г. Јован Гавриловић изговорио тако дирљив говор, да су многи грцали у плачу. Пред црквом су тутори послуживали народ са ракијом за упокој душе. Уједно је одбор једногласно прихватио предлог газда Лазе Старчевића, да одбор сам приступи у своје време прикупљању прилога за споменик великоме покојнику, као и предлог Цветка Барцана, да црквена општина приложи у своје време 25 круна од своје стране. Госпођа попадија, која је и кољиво спремила, уписала је прва свој прилог од 10 круна. =

*

Пишу нам из **Иланце:** 12. (25.) марта 1901. Част ми је поднети извешће, да је овомесна црквена општина шестонедељни парастос многозаслужном српском сину и родољубу дру Светозару Милетићу јуче у недељу 11. (24.) марта приредила у присуству побожног народа и великог броја интелигенције. — Поглавито женски пол беше лепо заступљен. Слава тићу — Милетићу, на веки слава!!

Главна црквена скупштина у данашњој седници решила је да у своје време приложи 25 круна на споменик Милетићев

*

Пишу нам из **Вуковара:** Срби вуковарски грађани приредише 3. марта шестонедељни помен, и позваше сваког Србина и Српкињу, који су задахнути пијететом према великом мученику народном др у Светозару Милетићу. И дођоше Срби и Српкиње. Сакупише се у лепом броју да учину помен своме великану.

У цркви беше света као на највећи празник. Пред кољивом чинодејствоваху три свештеника, а поред кољива држаху свеће шест чланова „Српске занатлијске задруге“, а на кору појало је српско певачко друштво „Јавор“. Дужност домаћице преузела је „Српска женска добротворна задруга“, те многе чланице њене умесише погаче и донесоше да поделе међу народ, а за школску децу припремио је одбор переце, и по свршеном помену у цркви, сакуписмо се сви у црквеној сали, те је овде подељено народу погаче (а беше и ракије) а деци переце.

Чинодејствовао је прота Илија Перкаћански, парох из Војке Станисављевић и капелан Влајко Станисављевић, а у певници видесмо и пароха из Маринаца Милорада Мијатовића. Корпоративно суделоваху: „Српска женска добротворна задруга“, „Српска занатлијска задруга“ и српско певачко друштво „Јавор“.

И тако Вуковарци учинише скроман помен своме великану др-у Светозару Милетићу.

Писма о седницама саборског одбора.

Ср. Карловци, 13. марта.

Наше се новинарство тужи, што нема више извештаја о седницама и делима саборског одбора. Као да је било или могло бити у последње време извештаја о делима. О неделима саборског одбора већ пре. И кад никог нема да извештава, учиниће то моја маленкост.

На почетку да вам јавим радосну вест. Као што је познато, XIX. век свршио се са прославама патријарха Георгија, а XX. век почеће са јубилејом саборског одбора. У текућим седницама изнеће један члан предлог, да се ове године прослави десетогодишњи јубилеј саборског одбора, који је биран на три године. Пита те како је могуће, да неко, који је биран на три године, слави свој десетогодишњи јубилеј? Но томе се немојте чудити. И код војске се служи на три године, ал се после може продужити рок на нове три године. То се зове капитулација. А нашем саборском одбору је ово хвала Богу већ трећа капитулација. Поменути предлагач мислио је до душе, да причека, док се наврши 25 годишње службовање овом саборском одбору, ал би била штета, кад би почетак овог века прошао, а да не буде значајније „културне прославе“.

Јубилеј саборског одбора прославио би се у свечаној седници. На тој свечаној седници не би саборски одбор узео никоме црквену свест, не би разрешио ни једну епархијску власт, нити би учинио икакву незаконитост. А чим би то учинио, држи, да би онда и сав народ учествовао у том јубилеју.

Предлагач држи, да би се на тој свестраној седници могао саборски одбор прогласити за непогрешивог. Но тај ће предлог наићи на опозицију. Јер су неки чланови изјавили: — Шта ће нам то? Нека нам се слободно каже да грешимо, главно је да трајемо. И зато би било паметније, да се прогласимо за вечите...

На почетку данашње седнице искрсло је важно питање о инкомпатибилитету... Ствар се тиче уваженог члана саборског одбора кикиндског проте Влаховића.

Као што вам је познато, прота кикиндски био је члан управе једног кикиндског јеврејског новчаног завода и тај је завод у конкурсу, те је усљед тога цела управа, па и г. прота у истрази. Г. прота је на почетку седнице истакао питање: Може ли он, који се налази под истрагом, да заседава у седницама саборског одбора, тог нашег највишег автономног судишта и да решава у последњој инстанцији о добру и злу нашег народа?

На ово је устао сам високоуважени председник саборског одбора отац Георгије и изјавио је: — Е није него! Од кад је истрага против мене у мало крупнијој ствари, па ништа. Ја мислим, кад могу ја бити као глава такав, могу бити с пуним правом и чланови...

На ово је решено једногласно, да члан саборског одбора г. прота Влаховић оде ове године изнимно на Матичину скупштину, па ће се умолити познати клакери Матичини, да и њему подвикну неколико пути громко: живео! те ће та ствар бити — решена.

За сад оволико! Ако не изађе извештај о овим седницама, као пре тога, продужићу ове моје кратке извештаје. Јер држим: Боље ишта него ништа.

О положају у Русији

Петроград, 7. марта 1901.

У Русији су наступила веома озбиљна времена. Управо — крвава и жалосна. И сами сте у „Застави“ прибележили понешто о последњим ђачким и радничким немирима у нас, али то је тек малена и бледа сличица од онога, што је у ствари било и о жалосним последицама, које су отуда наступиле. Угледни члан савеза руских књижевника и писаца Аљенски лежи рањен. А младе вође ђачке омладине, који су такође чланови поменутог савеза, Туган-Барановски и Струве — ухапшени су. Обојица су по струци економисте. Ухапшени су још и други неки чланови „союза писателя“. А за који дан, веле, биће проглашен опсадни положај и судиће се по војном закону. Демонстрација код казанског собора била је голема. Нисам је видео, ал' кажу, да је било на 30.000 душа. Силни су ђаци похапшени, те их вођају по мојој улици данима од јутра до мрака, а куда — не знам. Једни веле у тавнице, други у војнике, а трећи на железницу, па кући.

Немири ови нису изазвани са стране, као што Срби обично мисле. Ни владине новине не криве туђе прсте. Све су то чисто руске ствари између оних горе и ових доле.

Немирима ђачким хтели су се придружити радници, али им је у томе сметала — војска. Тако је било и у Харкову, Москви и по другим варошима. Убијених и рањених било је приликом немира и с једне и с друге стране.

Сутра ће се поднети молбеница за милост цару од стране руских књижевника, а предаће је лично члан савеза кнез Ухтомски, уредник листа „С. Петербургскія Вѣдомости“.

За убицу министра просвете Богољепова вели се, да ће бити кажњен смрћу. А на место покојног министра кандидат је В. К. Саблер.

Нека вам је за сад толико доста од моје стране, а сад ево вам описа крвавих дана из „Правитељственог Весника“. Званичан је то лист и биће да је било доста жешћих и замашнијих судара, но што он тврди, ал' свакојако није ни онако, као што пишу стране новине, које мрзе Русију. „Весник“ пише:

»Поводом лажних гласова, што су раширени о појединостима уличких немира у неким варошима наше империје, министар унутрашњих послова сматра за неопходну потребу, да изнесе на јавност податке, што их је у овој ствари добио од власти:

19. фебруара, после свршене литургије у казанском собору у Петрограду, један део ђачке омладине, која беше у цркви, а којој се придружише и нека лица, што су била у притвору, искупише се у гомилу на казанском тргу, што је међу црквом и шеталиштем, те су ту нека лица почела викати. На позив полиције, да се разиђу, одговори гомила: »Господо, хајд'мо те сви управо на Невски проспект!« И гомила певајући поврви на Невски, те заузе један део улице и сав тротуар. Но један одред полиције

— видеће... За сад није потпуно окончан ни сам план романа. И он ућута. То беше знак, да је походи крај. И гости, мало збуњени, дигоше се са својих места.

Али Патисо зажели, да чује од тог тако знаменитог човека какву било реч, ма само једну реч, коју би он могао после да понавља међу својим друговима.

И прибравши сву своју храброст, он промуца:

— О, господине, кад би ви знали, како ја ценим ваше производе!

Писац се поклони, али не рече ништа.

Патисо се са свим осмели и продужи:

— Врло велика је част за мене, што сам данас могао с вами разговарати.

Писац се поклони још једном, али сад некако нестрпљиво. Патисо опази то, па устуknувши назад, рече:

— Какво ве-ве-великолепно имање!

И тада се у равнодушном срцу књижевникову пробуди осећање власника и он, осмехнувши се, отвори прозор, да покаже сву перспективу. Велики простор се раширио на све стране. Беше то Трнељ, Пис-Фонтен, Шантељ и други врхови. А Сена се пружила у даљину.

Гости беху усхићени, кад видеше цело боравиште. Видели су све, чак и кухину, у којој фини судови и прибори задивљују просте људе

— Како сте дошли до ове куће? — упита новинар. И писац исприча, како је туда случајно наишао и видео малену кућу, која беше на продају и нудила се за незнатну своту. И он је одма купи за неколико хиљада франака.

— Али све, што сте после ви урадити дали, скупо вас је стало?

Писац се насмеши.

— Да, не баш јевтино!

И оба госта оду.

Новинар, држећи Патисоа под руку, мудровао је говорећи:

— Сваки војсковођа има свој Ватерло. У сваког уметника, који живи на селу, бије у грудма му срце властелинско.

На станици Вилен седоше обојица на железницу. И у вагону је Патисо громко спомињао то име уметниково, то име великога књижевника и то тако, као да је друговао с њима. Патисо се градио, да су они око њега мислили, е је доручковао код Мајсона, а ручао код Золе.

З. В.

нагони гомилу да уђе у двориште варошке куће, али при том није учињено ником гвара.

У дворишту су пописани учесници, а било их је на број 244. Од тога беху 71 ђак разних виших школа, 128 студенткиња разних женских курсова, других жена 20 а од осталих — 25. За тим су сви пуштени својим кућама.

* * *

Тај дан у Харкову, после службе у собору и у универзитетској цркви, оделило се од гомиле, што је изишла из цркве, до 100 ђака и упутише се певајући универзитету. И кад се на позив полиције не хтедоше разићи, опколи их сатнија козака и отера их у полицију, где су пописани Међу тим око полицијске зграде искупи се друга гомила ђака, који су захтевали, да се пусте они, који су ухапшени И кад се ова друга гомила, којој се придружише многи из радозналости, не хтеде разићи, полиција ухапси оне, који су подстрекавали на неред. У вече гомила ђака, којој се опет придружише многи из радозналости, покуша да демонструје, али је опкољена војском и отерана у полицију. да се сваки легитимира.

Кад је уклоњена и ова трећа гомила. стаде се скупљати нова гомила људи разног позива и положаја, те су викали око драматског позоришта, лупали и певали. Војска потисне гомилу у споредну улицу и растера је. И ако је управнику јављено да је осморо њих рањено, испоставило се после медицинским осведочењем, да такав беше само један случај. Од 136 ухапшених, 24 су остављени под стражом, а други су пуштени 22. фебруара.

* * *

23. фебруара у 12 сах. у подне, стали су се скупљати у Москви око зграде старог свеучилишта прво свеучилишни ђаци, а за тим и питомци других виших учевних завода, студенткиње разних женских курсова и друге женске. Гомила се није хтела разићи на позив полиције и бивала је све већа. И кад је насилно отворила врата, ушла у велику дворницу свеучилишта и у опште се у свему противила полицији, онда је полиција опколила и пописала имена њих 630 бунџија, од којих су били ђаци виших школа њих 517. других лица 12 и 101 женска. Пред вече су пуштене женске на слободу, али кући оде 93, а 8 остану у апсу по својој вољи. 24. фебруара су отправљени у тавницу 53, а у ноћи на 25. фебруар су 21 ђак предат школском старешинству, а остали 463 одведени су под стражом у тавницу

У недељу, 25. фебр., велика гомила света на челу с ђацима и студенткињама, правила је немире у сред вароши. Но је растерана одредом полиције и двема сатнијама козака. А кад се немири увече поновише, дођоше полицији у помоћ још два ескадрона 3. драгунског сумског пука. Гомила од 400 људи би опкољена и доведена у манежу (место за јахање) а друга безобразнија гомила близу сретенске капије би угоњена у двориште Воговјева. Свега је тада ухапшено 16 ђака, два бивша ђака и један лечник, као главни кривци, а остали су пуштени кући. Свега је тај дан ухапшено 34. И то 21 ђак, 9 студенткиња и 4 странца.

26 фебр. је опкољена гомила од 150 људи. Записано је 85, међу којима беше 31 ђак, од којих је ухапшено само њих двојица. Тога дана је и опет ухапшено њих 25, од којих су 15 ђака, због покушаја да се направи поново неред, но у хапсу су задржани под стражом два мушка и једна женска.

У недељу 4. марта демонстровало је око 70 техничара. Тада су ухапшени 11 техничара, 1 ђак московског свеучилишта и 3 женскиње.

За време свију ових немира није било судара и туче међу светом и полицијом и војницима. Против криваца води се истрага од стране школског старешинства и административне власти.

* * *

4. марта око 11 часова пре подне стадоше се скупљати код казанског собора у Петрограду групе разних личности. Око 12 сах. било је у гомили света пуно ђака и студенткиња, а гомила беше велика на 3000 људи. На позив полиције да се разиђе, светина се није осврнула. Но ђаци су на црквени врати читали неке захтеве. И на то се изроди ларма и вика Стога повећан одред полиције и козака пође на светину, али ова се стаде бацати на њих разним стварима. И настаде због тога борба међу светином и полицијом. Светина се бацала комађем од гвожђа, чекићима. снегом, каменицама. И командир 2. сатније телесне гарде цареве капетан Исјеев би тешко рањен и окрвављен једним замашним чекићем. Козаци кад то видеше, навале на центрум гомиле и тада настаде туча и гужва. Један део би оцепљен од гомиле и отеран у апс, а други део гомиле склони се у цркву, где неки нескидоше капе с главе а уз то запалише цигарете. А кад један од црквењака замери томе један од ђака ћуши га.

Не обзирући се на овај неред, богослужење је продужено и свршено. А они, који беху у цркви, уклонише се из цркве на побочна врата. Свештеници саветоваше немирњацима, да се уклоне из цркве, али један ђак рече настојатељу, да гледи да се сам уклони.

Најзад се морала умешати полиција, те је силом истерала из цркве немирњаке и тај дан је ухапшено 760 њих. Од ових су 339 ђака виших завода и 377 студенткиња, а 44 других лица.

А тучи је тешко рањен споменути капетан а још теже подпуковник Виљчевски. Осим тога је рањено 20 грађана и 4 козака, а од ухапшених 18 мушких и 14 женских

Т. Т. Ј.

Политички преглед.

Угарско квотно изасланство изабрало је у својој седници од недеље и опет Коломана Тису за председника а Фалка за извештача. Изасланство је решило још, да посредовањем министра председника извести аустријско квотно изасланство о томе, да је угарско изасланство вољно да се упусти у усмене преговоре с аустријским. Угарско квотно изасланство одржаће прву своју седницу у Бечу у згради угарског министарства 15. (28.) марта о. г.

Нов закон о штампи у Аустрији. Аустријски министар правде послао је наредбу државним одветништвима, да се при прегледању листова, па и у случају заплене, строго придржавају закона, и да у тим стварима буду што блажији, како би у сабору, престале тужбе о заплени листова. Са овим у свези јавља се и то, да ће аустријски министар правде за најкраће време поднети аустријском сабору нов закон о штампи.

Оцепљење српске патријаршије Петроградско „Новоје Времја“ доноси од Горхова чланак „Фанар“ у коме тражи оцепљење српске цркве од цариградске патријаршије. У идућем броју „Заставе“ донећемо тај чланак.

Анексија Босне. Ово дана је „Пештански Лојд“ донео чланак, у коме доказује, да се анексија Босне и Херцеговине неће моћи дуго избећи. — Београдски листови нападају тај чланак и питају, како могу они говорити о анексији Босне, који се све једнако позивају на уговор између Аустро Угарске и Русије (од године 1897.) који уговор почива на основи, да се ништа не мења на Балкану.

Рат између Кине и удружених сила. Најновије вести из Тијенчина веле, да руска војска није напустила спорно земљиште, као што се то јавило било. То је земљиште напустила само енглеска војска. И док су Енглези обуставили сваки рад на њему, Руси продужују градњу нових зграда и путева. Енглеска штампа љуто цвили због тога и вели, ако Руси остану господари тог спорног земљишта, онда је енглеска концесија запечаћена и изгубиће сваку вредност. — Подржавају се гласови, да је кинеска влада одбила и неће да потпише уговор у ствари Манџурије. Позвала је јапанског, енглеског и америчког заступника, да пораде код својих влада, како би ове потпомогле кинески двор, да се одупре притиску Русије и не потпише уговор у ствари Манџурије.

Рат између Енглеске и Транзвала. Из Капа стигла је у Лондон ова лаконска вест: Код Хартебесфонтена била је оштра борба, у којој су нарочито учествовали Империал-Лигт-Хорсеске и кеменреске чете. Баш с тога што енглеске вести не јављају ни једном речи исход борбе, изгледа да су морали страдати. — Из Капа јављају да се куга тамо јако шири. За последња два дана оболело је од куге још 12 особа, међу њима и четир европејца. — Из Дурбана јављају, да су 400 Бура прошлога петка северно од Влаклантета разорили железничку пругу, запленили све и са пленом се онда повукли.

Против Језуита. Јављају из Томара (Португалија), да је тамо било буњења против Језуита. Светина је хтела да спали гомилу лутака, које су приказивале Језуите. Један човек однесе једну од лутака, нашто настаде велика галама, те се умеша и полиција. Полиција тргне револвере и јурне на светину. Али светина је дочека подругљивим узвицима ружећи и полицију и Језуите. На то дође полиција на коњима и голим сабљама појури на светину, но ова је дочека каменицама. Многи су затим ухапшени.

ДОПИС.

С гроба Мајке Ангелине. У овом листу је већ било неколико речи о атентату на крушедолског натароша Јанчића. Но да би свет видео, шта све може да буде — доносимо и неколико редака из истраге, коју је водио у тој ствари.

Сутра-дан после пуцања у његов стан, довео је био Јанчић из Ирига оружнике, па је бар половину света, а без најмањег повода мартретирао испитивањем и истраживањем.

Није се он овом приликом жацао да преметачину чини и у кућама појединих мирних и поштених људи. Преметачину је чинио без икаквог овлаштења на то, и без икакве легитимације, док напротив истражни судац, који је овлаштен водити истрагу, мора по закону да се легитимира као такав. Но бележник Јанчић је и оно што је и истражни судац и предстојник и вел. жупан и земаљска влада, т. ј. он ради шта хоће, јер за њега и од њега у нашој земљи нема власти. У овој дрској истрази није прошао на миру ни учитељ прњ. Крушедола М. Б. Овога човека, који већ 29 година служи частно и поштено народној просвети, те који је због своје добре нарави и предусретљивости на далеко познат — тога човека је бележник Јанчић инзултирао као каквог сумњивца и разбојника. Пред оружнике га је дозвао у опћинску кућу из школе, те га је ту од 10 сати пре подне до 2 сата по подне мучио питањима, тражећи неки пиштољ о којем овај човек нема ни појма. А док га је један оружник чувао у опћинској кући, дотле је оружнички водник с бележником Јанчићем отишао у стан учитељев, тражећи и од супруге учитељеве неки пиштољ. Још су испреметали и кућу рођака учитељева, па онда преметаше и кућу учитељева оца, старину од 73 године, који за свог поштеног живота ни мравка згазио није.

Па и то не би доста, но се винуше чак и у Чортановце па преметаше и тамо рођака учитељева, Пешића, човека мирна и блага, часна и поштена. А кад не могаше та хрђа, Јанчић, никако истесати онај пиштољ о којем он снива, поднео је пријаву држ. одветнику, да га он истеше.

Не можемо пропустити још једно ругло, које се могло догодити само у опћини Крушедолу, наиме после овог догађаја наредио је бележник Јанчић, уз претњу глобе од 50—100 фор, да му сваке ноћи мора стражарити два кућна домаћина, и то они, који су познати као поштени људи. И збиља, људи су с куће на кућу измењивани и стражарили, јер тако је заповеђено, а власт је власт!!

Када је бележник Јанчић дошавши себи видео куда његов терор који врши над народом може довести, докинуо је заповест по којој се морало стражарити под прозори. Али је зато на опћински трошак најмио два човека (ма да има два редара) који ће од сада, па ваљда до века, односно док год је у Крушедолу, чувати његове прозоре. Ми знамо да и у другим местима имаде ноћних стражара, али је њихова задаћа да чувају село и да пазе на ред и мир, али да се на опћински трошак издржавају чувари ноћни једном бележнику, то нисмо знали.

Када човек прочита ове редове, мора се запитати: Нисмо ли ми још у оном времену, када је Ченгић-ага аговао но гацкому пољу и око њега? Зар човек, о којем се већ толико сваковрсних ствари пише, јавно може да остане на својој позицији?

Може и моћи ће, докле га год буде виша власт штитила!

Ваљда ће кад дела овога аге доћи до ушију жупанијској области, па се надамо, да ће иста хтети и умети оваком злу на пут стати, и од беде нас избавити.

Вести из места и са стране.

Суспендован професор. Као што смо извештени с поуздане стране, патронат српске велике гимназије новосадске одржао је јуче у понедељник 12 о. м. седницу на којој је суспендовао проф. Јована Грчића и кренуо против њега истрагу. Истрага је поверена др. Ђури Вукичевићу и др. Стеви Адамовићу као фишкалу патроната.

Одузео себи живот. Пишу нам из Митровице: Михајло Сретковић капетан у миру 96 пешачке регементе одузео је себи јуче пре подне живот ударивши се двапут бритвом у срце. Пошто није одма смрт наступила, то је он себи врат пресекао, односно заклао се. Узрок самоубиству је вишегодишња неизлечива болест која га је нагнала да иде у мировину као млад офисир, тога је данас навело да учини и крај животу своме.

† Ђурица Калић. Пишу нам из Ст. Сивца: У петак 9. (22) марта умро је после кратког боловања млади занатлија Ђурица Калић. Покојни Ђурица беше ватрен Србин и родољуб. Живо је пратио наше српске ствари и у сваком нашем подузећу учествовао је међу првима. Био је ванредног памћења. Што је једном у „Застави“, с којом је легао и устајао читао, то је и после 3—4 године тако верно знао испричати, као да је „јуче“ читао; наводећи годину, број, страну, па чак и поједини ступац у ком је кад што читао. Био је члан наше српске читаонице од почетка њеног. У нашој околини познат беше као ватрен радикал. А због омањег узраста звасмо га „радикалчић“. Оставио је за собом 9. годишњег јединца сироче Живка и седога оца Алексу. — Нека му је вечан помен међу нама. Лака му црна земља.

Избор нароха и Наћфали. Дана 11. (24.) марта обављен је избор пароха у Наћфали, била су два кандидата по имену Р. Јовановић сврш. богослов из Дињаша и Р. Стануловић сврш. богослов из Бочара. Конзисторијални повереник је био преч. г. Новаковић прота, те при гласању доби Јовановић 16 гласова, а Стануловић 12, те сада остаје пречасној конзисторији да једног од двојице наименује.

Подизање несрпске задруге у кикиндском дистрикту. Већ је код нас јавно говорено о томе, да су неки Срби по граници кренули и подижу несрпске задруге по нашим чисто српским опћинама и са српским новцем. Овај поступак је јавно осуђен, јер ми имамо наше задруге, па би их требало пригрлити и потпомоћи њихов завод. — Мислило се тада, да ће се бар други људи отуда научити и оканути се такога несрпскога посла. Међу тим није тако, јер су поједини људи почели за те стране задруге радити и по кикиндском дистрикту, где се лепо напредовало са нашим земљорадничким задругама. — Ми упозоравамо наш свет на ову немилу појаву са опоменом, да не иде за овим људима и да се окане таких послова, кад ми имамо своје огњиште и у томе погледу. За сада оволико, са оним: паметном је комарац музика. —н.

Срби учитељи у граници. Познато је, да су српске школе по граници проглашене за комуналне кад је граница покошена. Тада су издате наредбе, да су учитељи, наравно Срби, дужни у цркви појати, и све дужности у цркви вршити. Може се рећи, да су старији учитељи, који су се тамо затекли, тако и радили, па, у колико их још има, тако и данас раде. Но млађи учитељи, а особито они, који су свршили науке у страним заводима, не само да не раде, него чине шкандале на штету наше вере и јавнога морала. У С. има два млада учитеља, који на жалост носе српска имена и који читају у цркви „Мађаорсаг“ тако гласно, да свештеник мора да престане са јектенијом. О једном празнику су дошли у цркву са кокардама мађарских тробојница, с којима су била искићена и деца. Кад је дете имало да чита апостол, они су кокарде преденули на налон. Шта више, то су хтели да учине и са налоном кад је свештеник читао еванђелије, те је овај забранио. У месту је велико огорчење и раздраженост. **Путник.**

„Шаљиви“ пожар. Из Карлова добијамо ове редове: „Као што је једна рода у познатој приповетци нарушила мир сеоцета, тако је исто опет једна рода пореметила обични ток и јединствени дремеж овога места. Бар ћемо узети, да је рода крива, јер свако стреса кривицу са себе. Ствар се састоји у овоме: Јуче у вече око 8 сати зачује се глас пастирске трубе. Ја мишљах, да терају какво стадо. Сасвим сам заборавио, да је иста труба уједно и труба нашег ватрогасног удружења. После тога зачује се по село најужаснији глас: „Ватра! Ватра!“ Брзо истрчим напоље, да видим, где је ватра? Кад ја напоље, имам шта и видети! Родино гњездо, које беше смештено на димњаку овдашње центра не школе, букти у пламену. Из оближњих кућа истрчао народ; свако се то боји и стрепи, да ватра не пређе на оближње зграде. Ја почех тешити присутне са речима: Не бојте се! Сада ће то ватрогасци погасити! Али шта је то! Где су ватрогасци? Ништа се не види због густе помрчине, само се чује командујући глас ватрогасног заповедника: Дај овамо канту! Где су мердевине? Дај фењер! На то се чују више гласова, из чије дисонанције одјекује одприлике ово: Нема мердевина! Не знам где је фењер! Напослетку се наши ватрогасци мануше и фењера и мердевина, те попеше једнога од присутних ратара на дуд (који стоји баш пред школом), дадоше му цев од ватрогасног строја. Ја већ мишљах, да ће сада бити крај несрећи, али се преварих, јер чух глас са дуда: Не ваља цев! Покварена је! И када се уверише наши ватрогасци, да се строј не може оправити, попеше једнога човека на кров са налогом, да збаци гњездо. (Ваља споменути да је при пожару било само 3 ватрогасца.) Али најзад ево опет белаја! Кад је исти човек почео скидати гњездо са димњака, ветар је почео још у већој мери да разноси варнице. И тако оставише гњездо, да се бори са својом жалосном судбином. Напослетку дође један димничар, те збаци гњездо, на велику утеху наших ватрогасаца, који дубоким сном спаваху. Ја сам овај призор посматрао са шаљиве стране, јер школски кров од црепа није допустио, да овај случај пређе у трагедију. То се пак могло догодити, јер у близини беше трском покривених зграда, а и јаки ветар дуваше. — Дакле, кад смо већ кривицу због пожара бацили на ту злосретну роду, манимо се испитивања! Место тога, морам напоменути ону немарност, коју наше поглаварство сваком приликом указује, па ево и оваком, која би могла проузроковати највећу несрећу. Како сме исто поглаварство дочекати пожар са таком опремом? Надамо се, да ће исто поглаварство у будуће бодријим оком пазити на безбедност овога места.“ Spectator.

Време. Очекивати је врло суво и похладно време, а само на истоку помало облачно и кише.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 13. марта.

Будимпешта. (Саборски извештај.) Расправља се уговор са Адријом. Тиса разлаже да није истина да је Адрија имала дефицита.

Париз. Комора је уз бурно одушевљење примила закон о конгрегацији.

Лавов. У Варшави су затворени многи међу њима и офисири, који су окривљени да су шпијонирали у корист Немачке.

Берлин. Варош Кулм, која лежи близу руске границе утврђена је тврђавицама.

Лондон. Солсбери је оболео.

Краково. Војник Базел је погубљен, јер је помиловање касно стигло, због кривице телеграфског чиновника.

Преторија. Бабингтон је кон Вентередорпа напао 1500 Бура под Деларејом. Потукао их је, заробио је 140 Бура. Силвела је погинуо, запљенио је 8 топова.

Трговина.

НОВИ САД, 13. марта 1901. год Пшеница прве каквоће фор. 7·——10 н. Пшеница средња фор. 7·——— н. Пшеница лакша роба фор. 6·50—80 н Наполица ф. 6·—— н. Јечам нови ф. 5·50—6·— н Зоб фор. 5·50—6·— нов. Кукуруз у зрну нови фор. 4·80—90.— н. нови у клипови ф. —·——.

Маст 50 фор. Сланина сува 50 фор. дебела пасена 50 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	32—33 нов.	живе
„ средњи . .	30—31 нов.	мере
„ лаки . . .	27—29 нов.	

Све од 1 килограма.

Званичне белешке будимпештанске берзе.

13. (26.) марта 1901.

Пијаца је жива била. Цена је скочила са неколико потура.

Пшеница банатска, нова, каквоћа по хектолитру од 76· до 78· цене од 50 килограма од 7 кр. 55 пот. до 7 кр. 85 п. потиска нова, каквоћа по хектолитру од 76 до. 80 цена од 50 килограма од 7 кр. 65 пот. до 8 кр. 15 п.; пештанска, нова, каквоћа по хект. од 86 до 80, цена од 50 килограма од 7 кр. 55 пот. до 8 кр. 05 п.; бачка, нова какв. по хкл. од 76 до 77, цена од 50 кр. од 7 кр. 90 п. до 8 кр. — п.

Раж, нова цена од 50 кгр. од 7 кр. 45 п. до 7 кр. 65 пот.

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 6 кр. 35 п. до 6 кр. 50 п

Зоб, цена од 50 кгр. од 6 кр. 15 п. до 6 кр. 35 н.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од 5 кр. 40 п. до 5 кр. 50 п.

Репица, цена од 50 кгр. од 5 кр. 30 пот. до 3 кр 40 пот.

Проја, од 5 кр. 10 п. до 5 кр. 30 п.

Маст, 58 кгр. 55 кр. 50 п. до 56 кр. — п.

Сланина, 50 кгр. 46 кр. — п. до 46 к. 50 п.; сушена — кр. — пот. до — кр. — п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од — кр. — п. до — кр. — п.; славонски пекмез 50 кгр. 19 кр. 25 п. до 19 кр. 50 п. српски пекмез 17 кр. 75 п. до 18 кр. — п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 33 п
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 09 п.
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	117 кр. 75 п
Угарска крунска рента	93 кр. — п.
Аустријска златна рента	117 кр. 80 п
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	117 кр. 57 п
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	240 кр. 25 п

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Стари Сивац. Извештај о парастосу нисмо примили.

Књижевна вест.

Изашла је из штампе књига:

ЈЕ ЛИ СРПСКИ НАРОД ДЕГЕНЕРИСАН (ПОКВАРЕН)?

од **А. С. Д.**

Свеска I.

Издање »Рада«, деонич. друштва за издавање срп. књига и новина у Руми.

Цена је 80 пот., са поштарином 90 пот.

Препродавачи имају 25% рабата.

Наручбине се шаљу на потписаног у Новом Саду.

Коста Лера,
гл. повереник друштва »Рада«.

ОГЛАСИ.

ГАЛАНТЕРИЈСКА РАДЊА

Л. НИНКОВИЋА

У ЗЕМУНУ

треба једног млађег помоћника, који је вичан бранжи кратке робе.

Ступање је одмах. 137 2—3

ОГЛАС

Издајем под кирију у Каменици на „Змајевцу“ две собе са или без намештаја, са заједничком кујном, подрумом и шупом за дрва.

Упитати се треба код мене у Загребу.

Корнел Јовановић
3 3 Загреб (Зрински трг број 3.)

Једна **врло лепа кућа** у Новом Саду **има за продају**, састоји се из три велике собе са сокака, даље три врло лепе собе у авлији, велика кујна и антреј, даље још кујна за прање, соба за слуге, велика штала авлија и башта. — У администрацији „Заставе“ може се дознати где је. 139 1 2

Доктора Јосифа Кригла
права енглеска

Помада за чување коже

и сапун од боракса

не садржава никаквих шкодљивих или забрањених састојака, *најбоља маст против сваке нечистоће коже.*

Помада са сапуном од боракса

3 круне 30 потура
а новац се шаље унапред.

Chief Office 48, Brixton-Road, London SW.
Упутницу ваља управити на
Apotheker A. Thierry's Balsam-Fabrik
in **Pregrada** bei **Rohitsch**. 596 4—5

Они који поруче на велико добију знатан попуст.

СРБИН ПУТНИК, који има већ заступство, а рад би био примити уз велику провизију један **лукративан артикл,** нека се јави администрацији овог листа под шифром: **„Helios“.** 98 7 8

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.